

Täysistunto

Perjantai 13.11.2020 klo 13.00—13.28

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 28/2020 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

13.03 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siis työttömyyskassalakiä, muutetaan muun muassa johdon sopivuutta ja ammattitaitoa koskevia säännöksiä, hallituksen jäsenyyden edellytyksiä ja hallituksen tehtäviä...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, puhuja. — Pyydän niitä edustajia, joilla on jotain kommunikoitavaa toisten edustajien kanssa, siirtymään tästä salista toisiin tiloihin. — Edustaja jatkaa.

Itse asiassa tämä esitys on hyvin tekninen, mutta kun nyt työttömyyskassalaki on avoinna, niin tässä olisi ollut erinomainen paikka pelkän teknisen korjauksen lisäksi tehdä myös tämä suomalaisten toivoma uudistus, jossa ansiosidonnainen työttömyysturva olisi laajennettu koskemaan kaikkia suomalaisia palkansaaajia ja työntekijöitä.

Vuonna 95 Suomessa oli vielä lähes 70 työttömyyskassaa. Tällä hetkellä palkansaaajien työttömyyskassoja on 24 ja yksi yrittäjien työttömyyskassa. Kassoihin kuului viime vuonna yhteensä noin 1,9 miljoonaa suomalaista työntekijää. Valtion etuuskulut ovat olleet vuositasolla noin 680 miljoonaa, työllisyysrahastojen noin 945 miljoonaa ja kassojen vajaa 100 miljoonaa, vuonna 2019 noin 98 miljoonaa. Työllisyysrahastot rahoittavat siis ansioturvakuluista noin 55 prosenttia, valtio 39 prosenttia ja nämä kassat ainoastaan noin 5–6 prosenttia.

Me kokoomuksesta olemme ehdottaneet, että ansiosidonnainen työttömyysturva laajennettaisiin kuulumaan myös kassaan kuulumattomille suomalaisille työntekijöille. Nykyisinhän ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä ovat siis vain työttömyyskassan jäsenet, vaikka kassan jäsenmaksut kattavat vain noin 5 prosenttia rahoituksesta. Kassaan kuulumaton työntekijä on kuitenkin pakotettu osallistumaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoittamiseen, vaikkei hän sitten pääsekään sen piiriin työttömyyden koittaessa. Esi-merkkinä voisi mainita vaikkapa ravintola-alalla työskentelevän henkilön. Ero ansiosidon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2020 vp

naisen työttömyysturvan ja peruspäivärahan välillä on lähes 800 euroa kuukaudessa — siitä huolimatta, että molemmat työntekijät ovat maksaneet ja rahoittaneet tätä järjestelmää. Nykymallin heikkous on siis se, että turvan ulkopuolelle jäävät siis sellaisetkin ihmiset, jotka ovat vuosien ajan maksaneet lakisääteisiä työttömyysvakuutusmaksuja erilaisissa työsuhteissa. He siis maksavat tietyllä tavalla tätä työttömyysturvan vakuutusmaksua saamatta kuitenkaan vakuutusturvaa sille hetkelle, kun työttömyys heitä kohtaa. Nykyjärjestelmä rikkoo siis, voisi sanoa, jopa räikeästi hyvän sosiaalivakuutuksen periaatteita.

Itse olisin toivonut, että nyt kun tämä kyseinen lainkohta on avoinna tämmöisenä teknisenä korjauksena, tässä olisi valiokunnassa käyty myös tämä epäkohta läpi ja tehty tämä korjaus ja laajennettu ansiosidonnainen työttömyysturva universaaliksi ansioturvaksi — olisi ollut hyvä paikka sille. Myös kassoihin kuulumattomat joutuvat nimittäin maksamaan näitä lakisääteisiä työttömyysvakuutusmaksuja omasta palkastaan, mutta työttömäksi jäädessään he ovat kuitenkin oikeutettuja vain alhaisempaan perusturvaan. Käytännössä kassoihin kuulumattomat siis maksavat näitä työttömyyden vakuutusmaksuja tyhjästä. Nimittäin vain noin 5 prosenttia ansioturvan kuluista rahoitetaan kassojen jäsenmaksuilla, loput 95 prosenttia rahoitetaan jo tällä hetkellä työttömyysvakuutusmaksuilla, joita maksavat kaikki suomalaiset työntekijät, ja verovarolla, joita myös maksavat käytännössä kaikki suomalaiset työntekijät. Itse toivon, että tämä epäkohta, jota suomalaiset odottavat korjattavaksi, saataisiin korjattua mahdollisimman pian.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ennen kuin annan puheenvuoron edustaja Juvoselle, totean edustajille, että kannattaa katsoa, mitä tämä hallituksen esitys ja tämä mietintö pitävät sisällään. Eli en toivoisi, että tässä aloitetaan kovin laajaa keskustelua ohitse tämän hallituksen esityksen.

13.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä todellakin edustaja nosti esille tämän ansiosidonnaisuusasian. Varmasti siitäkin joskus voimme keskustella, ja on tärkeää, että ihmiset tietävät, kun he kuuluvat liittoon tai eivät kuulu liittoon, mistä he itse asiassa maksavat ja mistä sitten korvauksia saavat.

Tämän nyt käsittelyssä olevan esityksen tavoitteena on täsmentää työttömyyskassojen hallinnointiin ja toimintaan liittyvää sääntelyä sekä selkeyttää työttömyyskassan toimintaa — kyse on teknisistä muutoksista. Kassojen johdon ja hallituksen pätevyyteen sekä kassojen toimintaan ehdotetuilla muutoksilla ajantasaistetaan työttömyyskassojen toimintaa koskevia säädöksiä vastaamaan paremmin nykyisin voimassa olevia käytäntöjä ja vaatimuksia. Lisäksi kassan työttömien jäsenten vakuuttamismahdollisuuksia työttömyyskassan purkautumistilanteessa parannetaan antamalla työttömälle jäsenelle mahdollisuus liittyä toiseen työttömyyskassaan. Tämä esitys pitää sisällään myös ehdotuksen purkautuvan kassan varojen luovutuksesta Työllisyysrahastolle sekä ehdotuksen työttömyyskassan jäsenmaksujen tasauksesta luopumisesta. Käsittelimme asian sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, ja tämä mietintö on yksimielinen.

Kaikki keskustelut, mitä täällä käydään, liittyvät myös koronaepidemiaan ja siihen, miten me ihmiset jaksamme koronan keskellä, ja on erittäin tärkeää, että työttömyyskassoille annetaan riittävästi resursseja, heitä kuullaan ja ymmärretään siinä paineessa, missä he varmasti tällä hetkellä työskentelevät. Se on erittäin tärkeää. Sillä tavalla myös palvelut pystytään pitämään ja ihmiset pystyvät toimimaan siellä tärkeissä tehtävissä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2020 vp

13.10 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä työttömyyskassalakien muutos on erittäin kannatettava ja liittyy, niin kuin täällä kollegat ovat todenneet, näihin johdon pätevyysvaatimuksiin ja myöskin sitten hyvään hallintoon. Tässä myöskin otetaan kantaa siihen, että jos kassa lopetetaan, miten lopettamistilanteessa sitten varallisuus siirtyy tuonne Työllisyysrahastolle.

Sen verran kuitenkin haluaisin sivuta tuota edustaja Heinosen esille nostamaa ansiosidonnaisen laajentamista kaikille, että tämä asiahan tuli keväällä koronakriisin myötä ilmi. En tiedä, johtuvatko tämän lakiesityksen, mikä tässä meillä nyt on käsittelyssä, muutostarpeet osittain tästä tilanteesta, vai oliko tämä muutostarve jo aiemmin todettu, mutta joka tapauksessa silloin tämä keskustelu tuli näkyväksi, kun tajuttiin, että valtion pitää rientää apuun. Elikkä tänä päivänä, niin kuin täällä todettiin, näistä jäsenmaksuista ainoastaan 5 prosenttia kattaa tätä työttömyysturvaa, kun sitten 95 prosenttia tulee kaikkien ihmisten maksamista maksuista plus sitten myöskin verovaroista. Valtiohan riensi sitten tässä apuun ja toi näille työttömyyskassoille ylimääräisen, muistelen, että se oli nelisenkymmentä miljoonaa, joka silloin lisätalousarviossa sinne laitettiin. Siitä oikeastaan tämä keskustelu kaiken kaikkiaan lähti sitten liikenteeseen, että eikö nyt tässä olisi se hyvä tilanne pohtia tätä. Meillä on nyt tällä hetkellä yli 70 000 — ja se taisi olla jo vuonna 2017, kun oli yli 70 000 — sellaista henkilöä, jotka siis eivät ole kassojen jäseniä ja ovat siinä mielessä epäreilussa tilanteessa, että he kyllä maksavat näitä maksuja mutta eivät sitten kuitenkaan pysty hyötymään tilanteesta.

Toki sitten, kun ylipäättänsä mietitään sosiaaliturvan kehittämistä, niin siinä työttömyysturva on hyvin oleellisessa osassa, ja ajattelen, että niissä tilanteissa meidän kannattaa katsoa sitten vähän Pohjoismaihin ja pohtia esimerkiksi Tanskan mallia. Tanskassa näillä kassoilla on vahva rooli myöskin sitten ihmisten työllistämisen edistämisessä. Ihan niin kuin meillä on TE-toimistoissa niitä ihmisiä, jotka miettivät työllisyysuunnitelmia, siellä ne ihmiset ovat työttömyyskassoissa, elikkä on työttömyyskassan intressi saada mahdollisimman nopeasti ihmiset työelämään. Siinä mielessä tätä kannattaisi miettiä, pitäisikö meillä Suomessakin olla enemmän siellä työttömyyskassoissa myöskin sentyypistä osaamista ja henkilökuntaa, jotka tätä asiaa olisivat edistämässä. Siinä yhteydessä tietysti Tanskasta aina on nostettu esille se, että siellä työttömyysturva on aluksi paljon korkeampi, mutta se sitten porrastuu nopeammin.

Nämä ovat niitä asioita, joita varmasti sitten lainsäädännössä on hyvä pohtia jatkossa, mutta tosiaan tämä varsinainen esitys on koko lailla tekninen ja kuitenkin erittäin tarpeellinen ja kannatettava.

13.13 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys ja mietintö on yksimielinen. Esityksen tavoitteena on täsmentää työttömyyskassojen hallinointiin ja toimintaan liittyvää sääntelyä ja selkeyttää työttömyyskassan toimintaa. Voimassa olevassa laissahan ei ole säännöksiä siitä, miten kassavarat on käytettävä kassan purkautumis- tai konkurssitilanteessa, mikä on epäkohta. Nyt tällä sääntelyllä turvataan ansiopäivärahan saajien asemaa mahdollisessa kassan purkautumistilanteessa.

Sen sijaan tässä edelleen jää se ongelma, että yrittäjäkassojen varojen siirtämiselle ei tässä lakiehdotuksessa tai sen perusteluissa ole esitetty ikään kuin hyväksyttävää perustelua, ja sen takia juuri tämän oleellisen pykälän soveltamisalaa on rajattu niin, että se ei kata yrittäjäkassoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2020 vp

Arvoisa puhemies! Onkin erittäin tärkeää, että yrittäjien työttömyysturvaa ja muuta sosiaalivakuutusta kehitetään, koska tähän nyt edelleen jää yrittäjien osalta tämä epäkohta. Tämän vuoden alusta yrittäjäkassoja on ollut vain yksi, ja yrittäjä ei voi liittyä palkansajakassan jäseneksi.

Täällä on käyty keskustelua sitten vielä laajemmin ansiosidonnaisen työttömyysturvan kehittämisestä, ja kyllähän on totta, että korona-aika on osoittanut, että meillä on tässä suuria epäkohtia ja merkittävä osa työttömistä on väliinpuotoajia, niitä, jotka eivät kuulu kassoihin ja vaikka maksavat työttömyysvakuutusmaksuja, eivät kuitenkaan pääse tästä ansiosidonnaisesta osalliseksi. Itse toivon, että tässä päästäisiin nopeasti uudistukseen, ja näkisin, että kestävin pohja olisi se, jos tämä ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha voisi siirtyä tyystin Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi tulevaisuudessa.

13.15 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edeltävät puheenvuorot tässä ovat tuoneet esille, tämä mietintö on yksimielinen. Hallituksen esitys on tähtäämässä siihen, että työttömyyskassojen hallintoa selkeytetään ja myöskin johdon pätevyysvaatimukset määritellään selkeämmin ja että myöskin lopettamistilanteessa on järjestelyt siitä, mitä työttömyyskassoissa oleville varoille tehdään. Tämä on selkeä kokonaisuus.

Täällä on avattu kuitenkin keskustelu siitä, onko kaikkien työntekijöiden mahdollista olla jäsenenä työttömyyskassoissa ja saada niitä etuuksia, joita siitä lankeaa silloin kun joutuu työttömäksi, vai ei. Edustaja Heinonen esitellessään tämän asian totesi, että ”me suomalaiset” olemme sitä mieltä — hän käytti tätä termiä — että tämä ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä pitäisi ulottaa kattamaan kaikki työntekijät Suomessa. Arvoisa puhemies, edustaja Heinonen puhui ”meistä suomalaisista” tarkoittaessaan, että ”me kokoomuslaiset olemme sitä mieltä”, [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa, vaan enemmistö!] että tähän tilanteeseen mentäisiin. Kyseessä on se, että me olemme rakentaneet sopimisen yhteiskunnan työmarkkinoille. Yleensä kolmikannassa pyritään viimekätiset ratkaisut yhdessä löytämään, [Timo Heinonen: Ei se liity nyt työttömyyskassaan millään tavalla!] ja kokoomus on halukas hajottamaan tämän järjestelmän. Tämä esitys liittyy juuri tähän pyrkimykseen hajottaa tämä sopimisyhteiskunta, se kuinka se toimii.

Arvoisa puhemies! Viimeinen lause tähän asiaan liittyy siihen, kun edustaja Heinonen sanoi, että on iso joukko niitä, 70 000 ihmistä, jotka ovat tämän kassajärjestelyn ulkopuolella. Suomalainen yhteiskunta on vapaa siinä suhteessa, että joka ikinen työntekijä voi liittyä kassan jäseneksi, kenenkään ei tarvitse jäädä sen ulkopuolelle, ja sitä kautta pääsee nauttimaan täysimääräistä ansiosidonnaista työttömyysturvaa, silloin jos se huono hetki tulee.

13.17 Hussein al-Taee sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä ja kannatettava esitys hallitukselta, ja mietintö on myöskin kaikkien puolueiden suunnalta yksimielisesti hyväksytty ja kannatettu.

Haluaisin tässä omassa puheenvuorossani asettua kuitenkin edustaja Heinosen ja Kiljunen ehkä siihen puoleenväliin. Koen, että tämä ansiosidonnainen ei ole täysin reilu kaikkia suomalaisia kohtaan, koska se vaatii sen liittymisen kassaan. Tämmöinen vapaaehtoisuus on olemassa, ja kaikki eivät välttämättä halua liittyä. Samanaikaisesti kaikki kuitenkin maksavat tästä ansiosidonnaisesta. Tässä kohtaa, tässä ajassa olisi tärkeätä nyt tarkastella, miten tämä voitaisiin suunnitella niin, että se olisi ehdottoman reilu kaikkia suomalaisia kohtaan ja että tämä liittymispakko ei olisi se ensisijainen tapa, jolla tähän mentäisiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2020 vp

Tässä kohtaa vaatisinkin, että tästä käytäisiin vielä laajempaa keskustelua, ja on hyvä, että demarit osallistuvat vahvasti tähän keskusteluun, samoin kaikki muutkin puolueet. Keskustelusta ei ole mitään haittaa, se ainoastaan hyödyttää meitä kaikkia kirittämään näitä erilaisia sopimusyhteiskunnan elementtejä nousemaan vielä paremmin jaloilleen ja vahvistumaan. Kannatan tässä kohtaa dialogia vahvasti myöskin sosiaalidemokraattisen ryhmän edustajana.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edelleenkin huomautan tässä kohtaa, että tässä on kysymys hallinnollisista asioista ja siitä, mitä tapahtuu varoille, jos työttömyyskassa menee konkurssiin, joten pyydän pikkuhiljaa keskittymään näihin kysymyksiin.

13.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vain oikaista, kun edustaja Kiljunen antoi lähimmäisestään vähän väärän todistuksen tässä. Sanoin, että enemmistö suomalaisista kannattaa tätä korjausta, ja hän vielä halusi, todennäköisesti tahallaan, tuoda tähän asiaan täysin kuulumattoman puolen mukaan. Itse puhuin työttömyyskassasta ja ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta, ja niissä tämä oikeudenmukaisuus, jota edustaja al-Taeekin esille toi, olisi tervetullut kaikille suomalaisille työntekijöille. Tämä asia ei liity millään tavalla sopimusyhteiskuntaan, työelämän järjestäytymiseen eikä ay-liikkeeseen, vaikka edustaja Kiljunen halusi tätä keskustelua sillä tavalla hämmentää.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 14/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.